



REMONSTRANTSE ARMINIUSKERK

19 mei 2024

Pinksteren

De vruchten van de Geest

Voorganger: dr. Tjaard Barnard

Organist: Jos van der Kooy

Solist: Nicky Bouwers, alt

Welkom en aansteken van de kaars

Muziek: *'Proeve: Een nieuw kerklied'*

tekst: Michiel van der Plas

Muziek Nicky Bouwers en Jos van der Kooy

Zomaar een lied onder wat vogels
over de mensenhoofden heen:
bloemen misschien van in den hoge
adem gewoon voor iedereen.
Zwemmenderwijs vliegen er bomen
wie weet waarom in hier of daar.
Mensen verstaan wolken van dromen
zomaar op weg van hot naar haar.

Ergens wellicht willen er lijnen
weglopen uit een oud verhaal.
Twee is teveel, drie is te weinig,
één haalt er adem honderd maal.
Zo gaat een woord, zo doen de vissen
als er een stad is daarvandaan,
hemel te rijk, ruimte te missen,
deur die naar buiten opengaat.

Reis voor een dak, wie mag het raden,
handenvol niets in de woestijn;
vragen vergaan niettegenstaande
weg op de wind van kan wel zijn.
Morgen misschien wordt er geboren,
ademt een vogel in wie weet
lullenderwijs zomaar wat woorden
over wat mensen van wat heet.

Aanvangslied (staande) Lied 672: 1 gemeente, 2 solo, 6,7 gemeente

‘Kom laat ons deze dag’

1 Kom laat ons de - ze dag
met hei - lig vuur be - zin - gen
en met ver - nieuw-de vreugd,
want God deed gro - te din - gen.
Eens gaf de hei - lige Geest
aan ve - len hel - den - moed.
Bid dat Hij ons van - daag
ver - licht met Pink - ster - gloed.

2. O Geest der eeuwigheid,
gij Trooster aller tijden,
deel thans uw zegen uit
aan wie uw komst verbeiden.
O heldere fontein,
die uit Gods tempel welt,
gij wordt een brede stroom
die met de eeuwen zwelt.

7. Wie 's Heren Geest bezielt,
wie 's Heren woord doet zingen,
wie met ons vieren wil
het feest der eerstelingen,
die stemme met ons in
en prijze Gods verbond
dat hij vandaag vernieuwt
en elke morgenstond.

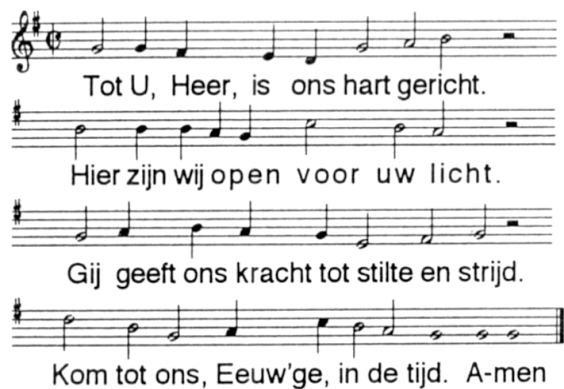
6. Vul aan wat ons ontbreekt,
want stukwerk is ons pogen.
En wat ons afleidt van
de vrede uit den hoge,
laat dat, verheven licht,
in vuur en wind vergaan.
Houd Gij ons staande door
het wonder van Gods naam.

Votum en Groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader,
van Jezus Christus, de Heer,
door de Heilige Geest.
Amen.

Antwoordlied *(staande)*



Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

Inleidende Bijbellezing Handelingen 2: 1-13

[1] Toen het Joodse Pinksterfeest begon, waren alle gelovigen bij elkaar in een huis. [2] Opeens kwam er uit de hemel een vreemd geluid. Het klonk alsof het hard begon te waaien. Het was overal in huis te horen. [3] Ook zagen de gelovigen iets dat op vuur leek. Dat vuur verdeelde zich in vlammen, en op iedereen kwam een vlam neer.

[4] Zo kwam de heilige Geest in alle gelovigen. Daardoor begonnen ze te spreken in vreemde talen.

[5] Op dat moment waren er in Jeruzalem veel Joden uit alle delen van de wereld. Ze waren gekomen om het Pinksterfeest te vieren. [6] Toen het geluid uit de hemel klonk, kwamen ze er allemaal op af. Ze begrepen er niets van. Want iedereen hoorde de gelovigen spreken in zijn eigen taal.

[7] Iedereen was erg verbaasd en zei: ‘De mensen die daar praten, komen allemaal uit Galilea. [8] Hoe kan het dan dat we ze allemaal horen spreken in onze eigen taal? [9-11] Wij komen allemaal ergens anders vandaan. Sommigen van ons komen uit landen in het oosten. Anderen komen uit landen in het noorden, het zuiden of het westen. Sommigen komen uit de grote stad Rome zelf. Weer anderen komen van het eiland Kreta, of uit de woestijn van Arabië. Er zijn

hier Joden uit alle delen van de wereld. Er zijn ook mensen die uit andere volken komen en Joods geworden zijn. En toch horen we allemaal onze eigen taal! We horen dat er verteld wordt over de geweldige dingen die God doet.'

[12] De mensen snaptten er helemaal niets van, en ze wisten niet wat ze ervan moesten denken. Ze vroegen aan elkaar: 'Wat betekent dit toch allemaal?' [13] Maar anderen lachten om de gelovigen en zeiden: 'Die mensen zijn gewoon dronken!'

Gebed

Eeuwige God,

Nu geloven niet meer vanzelfsprekend is, nu de meeste mensen ons gek aankijken, als we zeggen dat we naar dit huis gaan, vragen wij u om inspiratie. Geef het ons telkens opnieuw, om het enthousiasme te beleven, dat uw eerste leerlingen in Jeruzalem ervoeren. Een geestdrift die zich als vlammen van vuur op hun hoofd zette. Uw aanwezigheid die de harten verwarmde, die licht gaf in duisternis en inspiratie bij twijfel.

Want wij zijn zoekende mensen, die telkens weer zoeken. Die proberen iets, ja u, op het spoor te komen, maar toch ook vaak de weg kwijtraken. Mensen die in de veelheid van geluiden, het essentiële niet altijd meer horen.

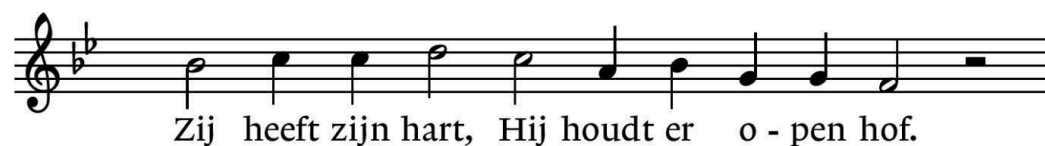
Geef dat wij uw roepstem horen, als die mensen toen. Dat het voor ons duidelijk is, in onze taal, in onze werkelijkheid, in ons leven van alle dag.

U roept ons, u sterkt ons, u draagt ons. Help ons dan ook dat te zien en uit te dragen.

Amen.

Lied 87: 1 solo, 2,3,4 gemeente

'Op Sions berg sticht God zijn heilige stede'



2. Rahab en Babel zullen u behoren.
Ja volk na volk buigt eenmaal voor Hem
neer
en ieder land erkent Hem als de Heer.
O moederstad, uit u is elk herboren!

3. God zal hen zelf bevestigen en schragen
en op zijn rol, waar Hij de volken schrijft,
hen tellen, als in Israël ingelijfd
en doen de naam van Sions kinderen
dragen.

4. Zij zullen saam, de groten en de kleinen,
Dansend de harpen en cimbalen slaan,
en onder fluitspel in het ronde gaan,
zingend: 'In u zijn al onze fonteinen'

Bijbellezing Gal.5: 13-26

[13] Vrienden, God wil dat jullie als vrije mensen leven. Maar gebruik die vrijheid niet om toe te geven aan slechte verlangens. Gebruik die vrijheid om met liefde voor elkaar te zorgen.
[14] Dan doe je ook precies waar het in de wet om gaat. Want eigenlijk gaat de hele wet over deze regel: «Houd evenveel van de mensen om je heen als van jezelf.» [15] Blijf dus niet als wilde dieren met elkaar vechten. Want dan gaan jullie uiteindelijk allemaal dood. [16] Laat je leiden door de heilige Geest. Geef niet toe aan je eigen slechte verlangens. [17] Want in je hart vechten die slechte verlangens en de heilige Geest met elkaar. De Geest wil niet dat je luistert naar je verlangens. En je verlangens willen niet dat je luistert naar de Geest. Je kunt dus niet zomaar doen wat je wilt. [18] Maar als je luistert naar de Geest, dan leef je zoals God het wil. Dan heb je de wet dus niet nodig. [19-21] Veel mensen laten zich leiden door hun slechte verlangens. Daardoor doen ze slechte dingen. Dat weten we allemaal. Ze gedragen zich slecht en hebben verboden seks. Ze vereren afgoden en gebruiken toverspreuken. Ze zijn jaloers op elkaar en denken alleen maar aan zichzelf. Ze vormen eigen groepen en zoeken ruzie. Ze worden snel kwaad en behandelen elkaar als vijanden. Ze drinken te veel, en op feesten laten ze zich helemaal gaan. En ze doen nog veel meer slechte dingen. Ik heb het jullie al eerder gezegd: Wie zulke dingen doet, zal niet in Gods nieuwe wereld komen. [22-23] Mensen die zich laten leiden door de heilige Geest, leven heel anders. Zij houden van elkaar. Ze zijn blij en leven in vrede. Ze hebben geduld en zijn goed voor elkaar. Ze geloven in Christus. Ze zijn vriendelijk en gedragen zich goed. Als je zo leeft, doe je precies wat de wet eigenlijk wil. [24] Als je bij Jezus Christus hoort, laat je je dus niet leiden door slechte verlangens. [25-26] Wij hebben ons nieuwe leven aan de heilige Geest te danken. Laten we dus niet opscheppen over onszelf. Of elkaar jaloers maken door te zeggen hoe goed we zijn. Maar laten we leven zoals de Geest het wil.

Lied 841 gemeente

‘Wat zijn de goede vruchten’

1 Wat zijn de goe-de vruch-ten,
die groei-en aan de Geest?
De lief-de en de vreug-de,
de vre-de al-ler-meest,
ge-duld om te ver-dra-gen
en goe-der-tie-ren-heid,
ge-loof om veel te vra-gen,
te vra-gen hon-derd-uit;

2. Geloof om veel te geven,
te geven honderd-in,
wij zullen leren leven
van de verwondering:
dit leven, deze aarde,
de adem in en uit,
het is van Gods genade
en zijn lankmoedigheid.

4. Maar wie zich door de hemel
laat helpen uit de droom,
die vindt de boom des levens,
de messiaanse boom
en als hij zich laat enten
hier in dit aardse dal,
dan rijpt hij in de lente
tot hij vrucht dragen zal.

3. En wie zijn ziel niet prijsgeeft
maar vasthoudt tot het eind,
wie zijn bestaan niet kruisigt-
hoezeer hij levend schijnt,
hij gaat voorgoed verloren,
het leven dat hij koos
is tevergeefs geboren
en eindigt vruchteloos.

Preek

Halverwege de preek is er een onderbreking voor de krentenbol. Dan is er koffie en thee, met een krentenbol voor iedereen. U kunt zich een moment vertreden en spreken met andere kerkgangsters. Een diepe bastoon van het orgel noodt daarna u weer terug naar uw plaatsen als we weer verder gaan met de dienst.

Afgelopen donderdag, beste mensen, ontving iedereen, van wie het landelijk bureau van de Remonstranten het mailadres heeft, een nieuwsbrief. Geen idee of u deze nieuwsbrieven leest. Laat ik eerlijk zijn, ik las hem ook niet, totdat mijn Marieke mij erop wees.

De nieuwsbrief begint met de voor Pinksteren zeer relevante vraag: wat zet ons in vuur en vlam? Vervolgens wordt betoogd dat het typisch remonstrants is om ons juist door de Geest te laten bewegen. Remonstranten moeten het boven alles van de Geest hebben.

Eigenlijk zegt de nieuwsbrief dat wij spiritualisten zijn. En daar wil ik wat over zeggen. Niet dat ik op Pinksteren tegen de Geest zou zijn, maar wel tegen de term spiritualisten. Niet alleen vanuit het perspectief dat je in de tijd waarin deze term gemunt werd, de zestiende en zeventiende eeuw als ketters vervolgd werd, als deze term voor je gebruikt werd. Nu begrijpt u, dat ik het op zich helemaal niet erg vind om voor een ketter uitgemaakt te worden. Dat zit in ons DNA. We hebben tenslotte ons bestaan als Remonstranten te danken aan het geestdodende dogmatisme van de Synode van Dordrecht die ons in 1619 vervolgde en uit de Kerk zette, terwijl de overheid ons uit ons vaderland zette.

De vroegste Remonstranten beschouwden zich in het geheel niet als spiritualisten. Zij zouden het als een persoonlijke belediging en als een miskennis van hun geloof hebben beschouwd, als iemand hen hiervan beschuldigd had.

Wat zijn, in elk geval in de kerkgeschiedenis, spiritualisten? De onvolprezen Wikipedia geeft een heldere definitie:

In de theologie is spiritualisme de religieuze grondhouding die het directe contact van de ziel met het opperwezen als primair ziet en die derhalve alle andere bemiddelaars (Bijbel, kerk, dogma's, sacramenten, geestelijk leiders etc.) op de tweede plaats stelt of zelfs geheel afwijst.

De brave Remonstranten uit de zeventiende eeuw, keurige volgers van Arminius en via hem ook van Calvijn, zouden zich dit niet laten zeggen. Wellicht zouden ze zich nu omdraaien in hun graf, als ze wisten dat hun nazaten dit vandaag zouden zeggen. Ja natuurlijk, uiteindelijk, ten diepste, wisten zij zich aangesproken door de Geest en vonden ze gewetensvrijheid heel belangrijk.

Maar ze zouden de Geest nooit afzetten tegenover de Bijbel, de kerk, de dogma's en de geestelijke leiders. Dat deden de spiritualisten. Zonder al die elementen, zo wisten de vroege Remonstranten, zou er geen geloof zijn. Zou er geen eenheid zijn. Zou iedereen afhankelijk zijn van een wind van leer, die nergens verbinding mee had.

Remonstranten hadden zich niet afgekeerd van de Bijbel - verre van dat - en ook niet van de kerk. In de kerk, door de kerk sprak het Evangelie. In de kerk was God aanwezig. Alleen wilden zij, dat de kerkmuren niet te dicht, te strak zouden zijn. Zochten zij ruimte in de kerk om verschillende standpunten te kunnen hebben en daarbij elkaar toch als broeders en zusters te kunnen herkennen.

Geen spiritualisten dus, maar gelovigen die binnen de kerk, in de Bijbel, de ruimte van de Geest zochten en vonden.

In de aankondiging voor deze dienst, u hebt het kunnen lezen op de voorpagina van het kerkblad, stel ik de vraag hoe vrij de Geest is. Als altijd prikkel ik een beetje. Ik weet dat Remonstranten dolenthousiast worden van de vrijheid van de Geest. Tegelijkertijd denk ik dat de ware Geest, hoe vrij ook, aan drie zaken verbonden is met Pinksteren. Althans: als je een beetje je wilt aansluiten bij de breedte van 2000 jaar christendom. Dat hoeft natuurlijk niet, maar zelf doe ik het graag.

Ik noem drie elementen. Eentje voor de pauze, dat is bij ons de krentenbol en twee erna, als u, vol van krentenbol, koffie, thee en gezellige kout, nog even achterover kunt leunen, en de preek gerust aan u voorbij kunt laten gaan, als vrolijk geluidsbehang.

Drie elementen dus:

1. Geen Pinksteren zonder de grote daden Gods
2. Geen Pinksteren zonder Jezus Christus
3. Geen Pinksteren zonder de vruchten van de Geest.

Het grappige is dat deze drie elementen telkens weer terugkomen in de liederen die we tot nu toe hebben gezongen in deze dienst en ook in de liederen die straks aan bod komen

Ik betoogde al in het blad - en u hoorde het weer in de lezing uit de Handelingen van de apostelen - dat het daar nergens gaat over de door vrijzinnigen zo geliefde vrijheid. Pinksteren is in dit bijbelse verhaal het grote wonder, dat die eerste leerlingen zo enthousiast spreken, dat alle hoorders - ook als ze van andere talen en culturen zijn - zo maar herkennen waarover gesproken wordt: de grote daden Gods. Het Pinksterwonder is dus het wonder van het verstaan. Het is het omgekeerde van het verhaal van de torenbouw van Babel, waar de eensgezindheid voorbij was en niemand niemand meer verstond.

Over het allerbelangrijkste verstaan mensen elkaar met Pinksteren. Met enthousiasme vertellen ze elkaar wat God voor hen betekent. Hoe het goddelijke een plek heeft gekregen in hun leven. Hoe in het verhaal van Jezus hun iets bijzonders is overkomen. De grote daden Gods.

Wellicht is dit verstaan van de vreemdeling best een actuele boodschap nu we een regering gaan krijgen die het erg belangrijk vindt, om de vreemdeling buiten te sluiten en buiten de poort te houden. Een regering die denkt dat alles beter wordt als de grenzen dicht gaan.

Dat is dus niet het Pinksterverhaal: geen uitsluiting, maar insluiting. En niet zomaar insluiting, maar samen je laten inspireren door de grote daden Gods. Kom daar eens om. Zoals we daarstraks zongen:

*Komt laat ons deze dag
met heilig vuur bezingen
en met vernieuwde vreugd,
want God deed grote dingen.*

Wellicht iets om over na te denken bij de krentenbol.

Tot zo!

[krentenbol]

Daar zijn we weer. Leunt u rustig achterover. En dat kan ik gemakkelijk zeggen, want wat ik nu ga zeggen, komt weer helemaal terug in datgene wat Nicky zo direct gaat zingen. Misschien wel om mijn woorden, maar om haar mooie gezang zult u zeker niet heen kunnen!

Het tweede punt dat ik wil maken is de verbinding van de Geest met Christus. Het is in de bijbel niet zomaar een Geest, een vrijzwevende bron, die alles zou kunnen zeggen. Het is de Geest, de Trooster, die komt nadat Jezus uit het aardse leven is vertrokken. Het is de Geest die het werk van Jezus op aarde voortzet, die getuigt van een nieuwe werkelijkheid: de mogelijkheid van Gods heerschappij op aarde. Een volstrekt nieuwe kijk op de wereld.

Of het nu de Geest is die Jezus op zijn leerlingen blaast in Johannes, het opstandingsverhaal waarbij Pasen en Pinksteren wel degelijk op één dag vallen. Of de Geest die neerdaalt in het bekende Pinksterverhaal vijftig dagen later, het is telkens de Geest die het werk van Jezus opneemt en voortzet, nadat Jezus er niet meer is. De Geest zegt dus niet iets anders dan Jezus gezegd heeft. In de Geest is Jezus aanwezig. Geen Geest zonder Jezus. Zoals we in ons slotlied zullen zingen, wanneer we het hebben over de Geest van hierboven, die ons tot zingen aanzet:

Wij mogen zingen

van grote dingen

als wij ontvangen

al ons verlangen,

met Christus opgestaan.

Halleluja.

Tenslotte, wat je merkt van de Geest, of zoals Paulus het zegt, wat zijn de vruchten van de Geest? Daarmee kom ik bij het laatste gedeelte van de preek. Hier is Paulus aan het woord, in zijn brief aan de Galaten. Dat is de brief die voor de Remonstranten vanaf het allereerste begin ontzettend belangrijk was. In het gedeelte vóór wat we vandaag gelezen hebben, komen de woorden voor die veel remonstranten koesteren: *Staat dan in de vrijheid, met welke ons Christus vrijgemaakt heeft.* U kon er over lezen in het vorige nummer van ons landelijke blad AdRem. Over die vrijheid wil ik het eens niet hebben.

Maar wel over het stuk dat we daarstraks lazen. Het is een bijzonder gedeelte omdat het ons helpt te verstaan wat de Geest nu werkelijk is. En dan volgt er geen betoog over vrijheid, dan gaat het niet over het rechte verstaan van de betekenis van Jezus, dan gaat het ook niet over allerlei spirituele, of onaardiger gezegd, zwevende zaken. Nee, dan gaat het over het dagelijks leven. Over het concrete leven van alledag. En in dat leven valt dus de Geest te ontmoeten. Dan gaat het niet over wat je vindt of denkt, maar over wat je doet. Dus eigenlijk of de Geest in je werkt.

Geen gezweef, geen ingewikkelde beschouwingen, maar gewoon doen wat er van je verwacht wordt. Hier begint het bijna Rotterdams te worden. Geen woorden, maar daden. Dan zie je wat de Geest voortbrengt:

Mensen die zich laten leiden door de heilige Geest, leven heel anders. Zij houden van elkaar. Ze zijn blij en leven in vrede. Ze hebben geduld en zijn goed voor elkaar. Ze geloven in Christus. Ze zijn vriendelijk en gedragen zich goed. Als je zo leeft, doe je precies wat de wet eigenlijk wil.

Wat mij betreft, raken we hier de diepste kern van wat Pinksteren is. Pinksteren is in de geschiedenis het begin van de kerk. Jezus is er niet meer en nu moeten mensen het zelf doen. En ze vinden die inspiratie om te doen. Ze vertellen met enthousiasme het verhaal. En ze gaan ernaar handelen.

Pinksteren is het begin van de kerk. Maar we zijn er nog steeds. Daarom zal Nicky straks een paar van die mooie, klassieke, christelijke strijdlieparen zingen, die gaan over de kerk. U hoort daarin vast wel iets van de knipoog van uw musici en uw voorganger...

Ook wij kunnen ons nog laten bewegen door die Geest, die al in Jezus zichtbaar was. Een Geest van enthousiasme. Een Geest die in je werkzaam kan zijn. En dan komen de vruchten vanzelf.

Wat zijn de goede vruchten,

die groeien aan de Geest?

De liefde en de vreugde,

de vrede allermeeft,

geduld om te verdragen

en goedertierenheid,

geloof om veel te vragen,

te vragen honderd uit;

geloof om veel te geven,

te geven honderd in,

wij zullen leren leven

van de verwondering:

dit leven, deze aarde,

de adem in en uit,

het is van Gods genade

en zijn lankmoedigheid.

Ik wens ons allen een inspirerend pinksterfeest toe.

Amen.

Stilte

Muziek: 'Auch kleine Dinge können uns entzücken'
muziek: Hugo Wolf tekst: Paul Heyse

Auch kleine Dinge können uns entzücken,
Auch kleine Dinge können theuer sein.
Bedenkt, wie gern wir uns mit Perlen schmücken;

Sie werden schwer bezahlt und sind nur klein.
Bedenkt, wie klein ist die Olivenfrucht,
Und wird um ihre Güte doch gesucht.
Denkt an die Rose nur, wie klein sie ist,
Und duftet doch so lieblich, wie ihr wisst.

Voorbeden

De voorbeden worden afgesloten met het zingen van **Lied 367b**

Eeuwige God

Help ons om ons verbonden te voelen, vandaag op deze Pinkstermorgen, met allen die uit uw naam proberen te leven. Met gelovigen in allerlei tradities en religies. Stel ons open voor uw licht dat in onze harten wil schijnen. Inspireer ons en vuur ons aan.

Zo bidden wij

[Heer onze Heer, ontferm u over ons.]

God, in uw wereld is er veel dat niet in uw licht lijkt te staan. Mensen hebben mensen nodig, maar vinden niemand. Mensen zijn ziek en kunnen niet geholpen worden. Mensen zijn intens verdrietig en weten niet meer waar ze het moeten zoeken. Mensen lijden onder wat anderen hen aan doen. Er is geweld en er is oorlog.

Zo bidden wij

[Heer onze Heer, ontferm u over ons.]

O God, wil in deze wereld uw licht laten schijnen. Wil uw boodschap laten vlammen, dat anderen het licht zien. Wil ons laten vlammen, zodat wij werkelijk leven uit u. Geef ons de geestdrift en de geestkracht om met u en met elkaar verbonden te blijven.

Zo bidden wij

[Heer onze Heer, ontferm u over ons.]

In de stilte van ons hart bidden wij u. Een ieder van ons vindt woorden en gedachten of beelden. God van alle mensen, ontferm u over ons, in de stilte.

[...]

Gebed (samen) 'Onze Vader'

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd;

Uw Koninkrijk kome;

Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood;

En vergeef ons onze schulden,

Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;

En leid ons niet in verzoeking,

Maar verlos ons van de boze.

Want van U is het Koninkrijk

En de kracht en de heerlijkheid

In eeuwigheid, Amen

Mededelingen

Collecten

De eerste collecte is bestemd voor de diaconie: De collecte bij de uitgang is bestemd voor het werk in onze gemeente.

Giften: NL23 INGB 0000 1707 14 t.n.v. Remonstrantse Gemeente Rotterdam

Muziek tijdens de collecte: *'The Church's one foundation'* muziek Samuel Sebastian Wesley, tekst: Samuel John Stone

Nicky Bouwers, alt en Jos van der Kooy, orgel

1. The Church's one foundation is Jesus Christ, her Lord;
she is his new creation by water and the Word.
From heav'n he came and sought her to be his holy bride;
with his own blood he bought her, and for her life he died.

2. Elect from ev'ry nation, yet one o'er all the earth;
her charter of salvation: one Lord, one faith, one birth.
One holy name she blesses, partakes one holy food,
and to hope she presses, with ev'ry grace endued.

3. Though with a scornful wonder the world sees her oppressed,
by schism rent asunder, by heresies distressed,
yet saints their watch are keeping; their cry goes up, 'How long?' and soon the night of
weeping shall be the morn of song.

4. 'Mid toil and tribulation and tumult of her war,
she waits the consummation of peace forevermore.
Till with the vision glorious her longing eyes are blessed,
and the great Church victorious shall be the Church at rest.

5. Yet she on earth hath union with God the Three in One,
and mystic sweet communion with those whose rest is won:
O happy ones and holy! Lord, give us grace that we,
like them, the meek and lowly, in love may dwell with Thee.

Slotlied (*staande*) **675**: 1,2 Gemeente 'Geest van hierboven'

In eerste vers laatste lied ontbreekt de slotregel:
die ons is voorgegaan, halleluja.

1 Geest van hier-bo-ven,
 leer ons ge-lo-ven,
 ho-pen, lief-heb-ben door uw kracht!
 He-mel-se vre-de,
 deel U nu me-de
 aan een we-reld die U ver-wacht!
 Wij mo-gen zin-gen
 van gro-te din-gen,
 als wij ont-van-gen
 al ons ver-lan-gen,
 met Chris-tus op-ge-staan. Hal-le-lu - ja!
 Eeu-wig-heids-le-ven
 zal Hij ons ge-ven,
 als wij her-bo-ren
 Hem toe-be - ho-ren,

2. Wat kan ons schaden
 wat kan U scheiden,
 liefde die ons heeft liefgehad?
 Niets is ten kwade,
 wat wij ook lijden,
 Gij houdt ons bij de hand gevat.
 Gij hebt de zege
 voor ons verkregen,

Gij zult op aarde,
 de macht aanvaarden
 en onze koning zijn. Halleluja!
 Gij, onze Here,
 doet triomferen
 die naar U heten
 en in U weten,
 dat wij Gods kinderen zijn. Halleluja!

Uitzending en Zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde.

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
haar taak in deze wereld met haar noden.

En gaan wij van hier naar onze huis en onze levensopdracht, de vreugde van het pinksterfeest
in onder Gods zegen

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Antwoordlied 978: 4 'Laat dan mijn hart u toebehoren'

4 Laat dan mijn hart U toe-be - ho-ren
en laat mij door de we-reld gaan
met o-pen o-gen, o-pen o-ren
om al uw te-kens te ver-staan.
Dan is het aard-se le-ven goed,
om-dat de he-mel mij be-groet.

Muziek

'Onward Christian soldiers

Tekst: Sabine Baring-Gould muziek: Arthur Sullivan

1 Onward, Christian soldiers,
marching as to war,
With the cross of Jesus
going on before!
Christ, the royal Master,
leads against the foe;

Forward into battle,
see his banner go!

Refrain:

Onward, Christian soldiers,
marching as to war,
With the cross of Jesus
going on before!

2 At the sign of triumph
Satan's host doth flee;
On, then, Christian soldiers,
on to victory!
Hell's foundations quiver
at the shout of praise;
Brothers, lift your voices,
loud your anthems raise! [Refrain]

3 Like a mighty army
moves the church of God;
Brothers, we are treading
where the saints have trod;
We are not divided;
all one body we,
One in hope and doctrine,
one in charity. [Refrain]

4 Onward, then, ye people,
join our happy throng,
Blend with ours your voices
in the triumph song;
Glory, laud, and honor,
unto Christ the King;
This thro' countless ages men and angels sing. [Refrain]